

Vertalen is geen vetpot

Steeds weer vragen bezoekers van dit blog de redactie hoe je vertaler wordt, hoe je aan opdrachten komt, of je een boek in een andere taal zomaar mag vertalen, of hoe je een uitgever geïnteresseerd krijgt in jouw vertaling van het boek dat je zo na aan het hart ligt. En elke keer komt daar een antwoord op.

Misschien is een woord van waarschuwing langzamerhand wel eens op zijn plaats. Uiteraard zijn wij, vertalers, enthousiast over ons vak. We oefenen het graag uit. Maar aan dit vak kleven ook vele nadelen. Het wordt tijd dat die eens worden belicht.

Heel, heel hard werken

Ten eerste is daar de uitzonderlijk lage betaling. Wil je ervan kunnen leven, dan zul je heel, heel hard moeten werken. Zeven dagen per week. En dan heb ik het over lange dagen. Wie zo hard doorwerkt, kan met enige moeite een inkomen vergaren dat net beneden modaal ligt, mits de leenvergoeding van de LIRA een beetje meevalt. Bij een literaire vertaling tegen modelcontract kan er ook een werkbeurs bij komen, maar daar kan niet op worden gerekend. Het blijft sappelen, vanaf de eerste dag totdat je geen letter meer kunt tikken. Omdat je oud en krakkemikkig bent geworden. Het is echt werken totdat je erbij neervalt.

Geen sociale zekerheid

Hoe hard je ook hebt gewerkt aan je vertalingen, je zult niet kunnen genieten van een pensioen. Tenzij je helemaal zelf een pensioen hebt geregeld, en daar een groot deel van je ploeterend bij elkaar verdiende geld in hebt gestopt. Waardoor je tijdens je werkende leven minder te besteden hebt. Of je kunt spaargeld opzij leggen, voor later. Als je te oud bent geworden voor dit werk, ben

je aangewezen op de AOW. En rondkomen van uitsluitend AOW is bepaald geen sinecure.

Er kunnen ook calamiteiten zijn. Je kunt ziek worden, een familielid kan ziek worden en veel zorg nodig hebben. De vertaler kan geen beroep doen op de ziektewet. Het enige sociale vangnet is de bijstand. En dat slechts nadat je je eventuele 'voor later' opzij gelegde spaargeld hebt opgegeten.

Afhankelijk

Verder is de vertaler afhankelijk van opdrachten van de uitgeverij. Gaat het niet goed met een uitgeverij, dan zal die minder opdrachten geven. Je moet dus altijd zorgen dat je voor meerdere uitgeverijen werkt. Je moet het risico spreiden.

Het kan ook voorkomen dat een uitgeverij je vraagt een boek te vertalen. Jij maakt daar tijd voor vrij. En dan krijg je te horen dat het manuscript er nog niet is en pas over een aantal weken zal komen. Een gapende leegte staart je aan, want zonder dat manuscript kun je niet werken, en zie maar eens in zo korte tijd een andere opdracht binnen te slepen. Het is een dreun voor je inkomen.

En dan zijn er de uitgeverijen die niet op tijd betalen. Je kunt aan de telefoon hangen totdat je een ons weegt, maar het bedrag komt maar niet op je bankrekening te staan. Terwijl je wel moet blijven betalen voor je gas en je licht, voor je internetverbinding. Dat wordt een hele poos macaroni en pannenkoeken eten... Totdat je eindelijk wordt betaald voor je volgende opdracht, bij een andere uitgever.

Spreiden

Zoals eerder opgemerkt, is het verstandig voor meerdere uitgeverijen te werken. Het is niet alleen verstandig, het móét ook van de Belastingdienst, wil je een VAR-verklaring van ze krijgen. Uitgeverijen willen ook een kopie van die VAR-verklaring, anders moeten ze je beschouwen als loonslaaf, met alle bijkomende inhoudingen van dien. Ze moeten je sociale lasten ophoesten, en dat kost ze geld, en dat willen ze niet. Het lijkt me zonder VAR-verklaring dan ook erg lastig om als beginnend vertaler aan de slag te raken, want voor die VAR-verklaring heb je meerdere opdrachtgevers nodig. Zie die maar eens te krijgen als beginnening; je zou al dolblij zijn met één!

De praktijk

Het komt vaak voor dat een aankomend vertaler is begeistert door een bepaald boek of een bepaalde auteur. Dat boek, of die auteur, moet per se worden vertaald. Maar zo werkt het meestal niet. Er moeten rechten worden aangekocht, en daar is een hoop geld mee gemoeid. Vaak heeft iemand al een half boek vertaald voordat dit tot hem doordringt. Als de vertaler niet zo gefortuneerd is om de rechten te kunnen aankopen en de vertaling in eigen beheer uit te geven, is al dat werk voor niets geweest. Een uitgeverij is een onderneming met winstoogmerk, die zal een boek niet uitgeven als wordt vermoed dat er geen markt voor is.

Ga er als aankomend vertaler ook niet vanuit dat je alleen boeken krijgt aangeboden die je aanspreken. Velen zijn begonnen met boeken waar ze totaal niets mee hebben. Romantische

Boekvertalers

Over het vak, de vertaler, de wereld en het boek
<http://www.boekvertalers.nl>

niemendalletjes, sekshandleidingen, zelfhulpboeken, slecht geschreven thrillers waar het bloed vanaf spat. Ik doe maar een greep. Uiteraard zijn er gelukkig vertalers die hier wel plezier in hebben, en zij zijn degenen die met kennis van zaken een goede vertaling afleveren. Maar bedenk voor je aan zoiets begint of je eindeloos naar de juiste termen wilt zoeken bij een handleiding voor het zelf in elkaar zetten van een modeltrein, of je je echt wilt verdiepen in het leven van een vorst uit vroeger tijden, of de aardrijkskundige eigenaardigheden van een land dat heel ver weg ligt.

Waarschuwendende woorden

Dit is dus een waarschuwing aan aankomende vertalers. Van *la joie de se voir imprimé* kun je niet eten. Met noest doorwerken kun je op een bepaald moment een inkomen genereren dat boven het minimuminkomen en net beneden modaal ligt. Meer niet. Denk er ook aan dat er ontzettend veel concurrentie is. Vertalers staan zich te verdringen voor de poorten van de uitgeverijen. En zolang dat zo blijft, zolang vertalers geen schaars goed zijn, zullen de vertaaltarieven niet noemenswaard stijgen. De tarieven gaan zelfs niet mee met de inflatie. Naar sociale zekerheid kan de vertaler fluiten. De keuze om vertaler te worden is over het algemeen een keuze voor een stap in het ongewisse.

Zie ook: [Marktpositie boekvertalers: de enquête](#) en [Wanneer wordt een boek vertaald?](#)